

Motion till riksdagen

1989/90:Fi58

av Lars Werner m.fl. (vpk)

med anledning av prop. 1989/90:135 Betalningar
till och från utlandet

Mot.
1989/90
Fi58-63

Regeringens proposition innebär att valutaregleringen inte förlängs utan upphör att gälla den 30 juni 1990. Den skall ersättas med en valutalag av ren beredskapskaraktär och en ny betalningslag som skall registrera valutaströmmarna för skattekontroll och statistikinsamling.

Nuvarande valutaregleringens effektivitet bör ses ur perspektivet att kapitalismen innebär teknisk utveckling och ett överflöd av varor i vissa delar av världen men underutveckling, stagnation och tillbakagång i andra. Orättvisorna i världen tilltar. Kapitalismens internationalisering har idag gått så långt att det är mycket svårt att föra en nationellt självständig politik. Ekologiska och sociala krav bemöts av det transnationella kapitalet med hot om motåtgärder, och nationella regeringar tvingas till reträtt när de agerar för sina egna demokratiska intressen. Utvecklingen mot den ökade internationaliseringen innebär att de arbetande i alla länder på ett helt nytt sätt måste skapa det nödvändiga samarbetet som kan motverka kapitalets maktövertag.

Det avgörande för Sveriges nationella självständighet är att näringslivet har en hög teknisk och kunskapsmässig nivå, att forskningen är framstående samt att ett nationellt uthålligt kapital kan tillförsäkra de nödvändiga strategiska investeringarna.

Den nuvarande utvecklingen går åt motsatt håll. Liberalisering av kapitalrörelserna har inneburit att en aktiv politik mot ett ökat internationellt beroende försvårats. Snarare har den svenska politiken inneburit ett aktivt stöd till en stegvis utflyttning av näringslivets investeringar samt andra kapital- och portföljtransaktioner.

Den nuvarande valutalagstiftningen är med tidens utveckling inget effektivt medel att begränsa och styra kapitalrörelser. Trots detta har valutalagen haft sin betydelse, och det var inte bara vpk som ansåg att en avveckling av valutaregleringen var fel. Inte minst från LO kom en omfattande kritik. Bakom denna kritik finns en djup oro för avsaknaden av en kraftfull politik för medvetna strategiska investeringar inom industrin.

Den finansiella integrationen har gått snabbt. Inte bara volymen av lättörsligt kapital utan också detta kapitals känslighet för räntedifferenser och valutakursförskjutningar har under de senaste åren ökat påtagligt. Samtidigt har möjligheterna till snabba omDispositioner ökat genom den oavbrutet för-

bättrade tekniken för överföring av information och kapital. För svenskt vidkommande har fortlöpande underskott i bytesbalansen inneburit att en betydande utlandsskuld byggts upp under de senaste 15 åren. Uppbyggnaden av stora privata skuldstockar i kombination med ny teknik har öppnat en kanal för valutaflöden genom kontraktsevenliga amorteringar som är svåra att styra med reglering. Denna utveckling har inneburit att möjligheterna att bedriva en självständig svensk penningpolitik har minskat.

Det är uppenbart att den svenska ränteutvecklingen – trots valutaregleringen – i allt högre grad kommit att bestämmas av den internationella. Rän-
tepolitiken har därför inte i första hand kunnat inriktas mot stabiliseringspolitiska mål. Det har inte visat sig möjligt att under någon längre tid hålla räntenivån betydligt över eller under den nivå som de internationella marknadskrafterna föreskriver. 1980-talets tillämpning av valutareglering kan därför inte sägas ha inneburit någon mer påtaglig förstärkning av våra möjligheter att bedriva en självständig penningpolitik.

Tidpunkten för avregleringen på valutamarknaden var illa vald. Valutakommittén ansåg i sitt slutbetänkande (SOU1985:52) "att en avveckling liksom mer omfattande liberaliseringar av regleringen inte kan aktualiseras förrän ett stabilt och växande överskott inträtt i bytesbalansen." Risken är annars stor för att "de ackumulerade stockarna av likvida tillgångar inom landet och av skulder utom landet kan --- befaras utlösa anpassningsrörelser med icke önskvärda effekter på räntor och växelkurs". Regeringen hade emellertid bråttom och valde att genomföra avregleringen vid en tidpunkt med stora och kraftigt växande underskott. Detta måste betecknas som en riskfylld politik. Trots omfattande in- och utflöden av valuta har ännu inga påtagliga nettoflöden registrerats. Ej heller har den svenska ränteutvecklingen avvikit nämnvärt från omvärldens. Detta kan ses som en indikation på att den nu avvecklade valutaregleringen hade en tämligen begränsad betydelse.

Det är sannolikt att 1980-talets valutareglering inte vidgade det penningpolitiska oberoendet nämnvärt. Detta är emellertid inte liktydigt med att det fortsättningsvis saknas möjligheter till en självständig penningpolitik. Sannolikt kvarstår en viss grad av autonomi även efter valutaregleringens avskaffande. Frågan om utrymmet för en oberoende penningpolitik är givetvis mycket viktig.

Ränteoberoende bör emellertid inte ses som ett mål i sig. Det viktiga är istället vilken penning- och valutapolitik som är optimal för att målen om full sysselsättning och social- och fördelningspolitisk rättvisa skall uppnås. En utredning bör därför tillsättas för att finna nya och mer effektiva redskap så att en självständig stabiliseringspolitik i syfte att stärka vårt nationella oberoende skall kunna uppnås. Valutaregleringen bör därför tillämpas även fortsättningsvis i syfte att markera att Sverige är uppfyllt av målsättningen att driva en nationell självständig politik så långt som möjligt. Inte minst bör en skärpt tillämpning av valutaregleringen begränsa fastighetsinvesteringarna.

En sådan utredning bör även vidgas till att beröra de fackliga organisationernas möjligheter att ingripa och förhindra för Sverige ogynnsamma köp eller försäljningar av företag, investeringar eller andra kapital och valutaflö-

den över gränserna. Det som bör prövas är s.k. rådrum eller vetorätter för de fackliga organisationerna.

Sammanfattningsvis avslår vpk regeringens proposition 1989/90:135, föreslår en utredning om möjligheterna till redskap och medel för att hävda en självständig stabiliseringspolitik och möjligheter för de arbetandes fackföreningar att förhindra osunda kapital- och valutaflöden. I konsekvens därmed föreslår vi att valutalagen och valutaförordningen bör förlängas att gälla även nästkommande budgetår.

Mot. 1989/90
Fi58

Hemställan

Med hänvisning till det anförda hemställs

1. att riksdagen avslår regeringens proposition 1989/90:135 om betalning till och från utlandet.
2. att riksdagen begär att regeringen tillsätter en utredning enligt vad som i motionen anförts,
3. att riksdagen beslutar att förlänga valutaregleringen att gälla ytterligare ett år (valutalagen 1939:350 och valutaförordningen 1959:264).

Stockholm den 25 april 1990

Lars Werner (vpk)

Berith Eriksson (vpk)

Bo Hammar (vpk)

Ylva Johansson (vpk)

Maggi Mikuelsson (vpk)

Lars-Ove Hagberg (vpk)

Margó Ingvardsson (vpk)

Bertil Måbrink (vpk)